

HENRY TEUNE

(19. 3. 1936–12. 4. 2011)

Izgubili smo znanstvenika, humanista in svetovljana, prijatelja in sodelavca širokega kroga slovenskih sociologov in politologov, dopisnega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter aktivnega sodelavca in člana Mednarodnega uredniškega sosveta Teorije in prakse. Henry Teune je 12. aprila 2011 umrl v Filadelfiji, kjer je ravno zaključeval petdeset let svojega uspešnega profesionalnega delovanja.

Bil je redni profesor na Oddelku za politične znanosti pensilvanijske univerze, na kateri je opravljal tudi več vodilnih vlog. Bil je gostujoči profesor in raziskovalec na vrsti univerz, kot npr. na University of Cornell, na Netherlands Institute of Advanced Studies, na International University of Japan, nadalje je bil 'Research Exchange Scholar of the U.S. National Academy of Science' v Ljubljani na Fakulteti za sociologijo politične vede in novinarstvo, 'Fellow of the Japan Society for the Promotion of Science' idr.

Že v letih 1965–70 je bil 'Associate Director of Research' enega največjih in pionirskih komparativnih projektov na področju družboslovja v tistem času. Projekt je zadeval vlogo lokalnih voditeljev v razvoju lokalnih skupnosti v ZDA, Jugoslaviji, na Poljskem in v Indiji (knjiga s soavtorji »*Values and the Active Community*« 1972). Ta projekt je veliko prispeval k pospešeni profesionalizaciji (zlasti v metodološkem smislu) in internacionalizaciji družboslovnega delovanja v Sloveniji. V času ko je bilo družboslovje pri nas ideološko in prostorsko zamejeno, je ta projekt slovenskim raziskovalcem neposredno in posredno odpiral pot v svet in hkrati možnosti za vključevanje svetovno priznanih družboslovcev in njihovih inovativnih spoznanj v našo raziskovalno dejavnost. Iz tega pa so izhajale navezave tudi na nove mednarodne raziskave (S. Verba, R. Agger) pa tudi zelo zgodnje uvajanje zahtevnejših postopkov računalniške obdelave podatkov pri nas. To je bil eden od maloštevilnih raziskovalnih projektov velikega obsega v šestdesetih letih, v katerem je šlo za primerjanje več držav z uporabo istih raziskovalnih protokolov v vsaki državi. Vključeval je države z različnimi političnimi sistemi, kapitalistično, dve socialistični in manj razvito državo. Opravljenih je bilo nad 4000 intervjujev z voditelji v okrog 150 lokalnih enotah.

Prav na osnovi novih konceptualnih in metodoloških rešitev vprašanj, ki so se zastavila v okviru tega raziskovanja (npr. merjenje določenih konceptov na podlagi identičnih in ekvivalentnih indikatorjev v različnih državah)

sta H. Teune in A. Przeworski napisala že kar znamenito delo »*The Logic of Comparative Social Inquiry*«. Ta knjiga že od prve izdaje 1970 l. pa vse do danes predstavlja eno temeljnih del s področja primerjalnega družboslovnega raziskovanja za tisoče študentov podiplomskih študijev na univerzah po vsem svetu. V okviru Mednarodnega sociološkega združenja (ISA) pa je bila ta knjiga ena od nominiranih za »*najboljšo knjigo stoletja*«.

V nadaljnjem sodelovanju sta se Henry Teune in Zdravko Mlinar skupaj (še zlasti v času raziskovalnega delovanja Teuneja na FSPN v Ljubljani) lotila teoretskega pojasnjevanja dolgoročnih razvojnih zakonitosti, kar sta predstavila v knjigi »*Developmental Logic of Social Systems*« (1978). Knjiga je dobila zelo visoke ocene, kakršno je npr. podala prejšnja predsednica Mednarodne sociološke asociacije, prof. Margaret Archer na svetovnih kongresih v Madridu, 1990 in v Brisbanu, 2002, in kot so jo podali kitajski zgodovinarji z vidika pojasnjevanja 4000 letne kitajske zgodovine; Encyclopedia Britannica jo je uvrstila med temeljna svetovna dela teorije (grand theories) družbenega razvoja v kontekstu večstoletnih sprememb. V razpravah o njej (ali o njenih delih) pa so sodelovali tudi družboslovci pri nas (prof. Jan Makarovič, prof. Andrej Kirn, akad. Tine Hribar, prof. Dimitrij Rupel, prof. France Bučar, akad. Eugen Pusić idr.). Eden od recenzentov je zapisal (TiP, 18, 1) »Knjiga predstavlja pomemben in po svoje izjemen prispevek k reafirmaciji tradicije 'Grand Theories', ki vključujejo sisteme kot celote (in ne njihovih posameznih segmentov) v širokem zgodovinskem kontekstu večstoletnih sprememb«. Glede na to je razumljivo, da je bila odzivna tudi v okviru »Society for General Systems Research« v zvezi z njeno aplikacijo na preučevanje evropske integracije.

Prof. Teune je v devetdesetih letih, po razsulu 'socialističnih držav' zasnoval in vodil še drugi zelo obsežni raziskovalni projekt - '*Demokracija in lokalno upravljanje*', ki je vključeval okrog 16000 lokalnih političnih voditeljev v 31 državah sveta in v večih časovnih točkah. Zasnoval ga je tako, da je zajel spremembe na lokalni ravni po velikih političnih preobrazbah v drugi polovici dvajsetega stoletja. Sodelovali so tudi slovenski raziskovalci. To raziskovanje je bilo predstavljeno že v vrsti publikacij.

Njegov tretji raziskovalni program, zasnovan leta 1999, ki ga je usmerjal kot glavni raziskovalec, pa zadeva projekt Sveta Evrope z naslovom: »*Universities as Sites for Democratic Education*«, ki pojasnjuje kako univerze po svetu spodbujajo ali preprečujejo demokratični razvoj glede na njihove študente, lokalno okolje in države. Leto 2007 je bilo objavljeno poročilo o tem projektu, ki se prav po njegovih usmeritvah odvija še naprej.

Njegova pomembna vloga v razvoju družbenih znanosti v mednarodnem merilu je razvidna tudi iz dejstva, da je deloval kot predsednik International Studies Association (ki vključuje prek 4000 članov iz 80 držav) ter kot predsednik in/ali (so)ustanovitelj večih sekcij v okviru Mednarodnega

sociološkega (ISA) in Mednarodnega politološkega združenja (IPSA), ki zadevajo lokalno-globalne odnose, komparativno raziskovanje in splošna konceptualno-teoretska in metodološka vprašanja (COCTA); pritegnili pa so ga tudi v izvršilni odbor ISA-e tako, da je vodil temeljno statutarno opredeljeno preobrazbo te najpomembnejše profesionalne sociološke organizacije v svetovnem merilu.

Teune je pogosto sodeloval s slovenskimi družboslovci tudi v pripravah mednarodnih srečanj v Ljubljani, Dubrovniku, na Poljskem, v ZDA, ob predstavitvi naših del na svetovnih kongresih in ob drugih znanstvenih srečanjih ter pri knjižnih objavah v zvezi s tem, kot npr.: knjigo na osnovi mednarodne konference ISA na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo (ur. Z. Mlinar, H. Teunne) »*Social Ecology of Change*«, 1978, »*Globalization and Territorial Identities*«, »*Local Governance: Ten Empirical Studies*«, 1993, »*Globalisierung: Ein Wissenschaftlicher Diskurs*«, 2000 »*Local Governance Around the World*« – *The Annals of the American Academy Political and Social Science*« (posebna št.), 1995, sodeloval je tudi v študijski skupini »Človek in sistem« v Zagrebu (akad. Eugen Pusić idr.) in še številnih drugih. Sicer pa je deloval v uredniških svetih oz. odborih nekaterih osrednjih znanstvenih revij na njegovem delovnem področju.

Prof. Teuneja tako po njegovih izvirnih teoretskih, konceptualnih in metodoloških spoznanjih na širokem področju družbenih znanosti kot glede na njegovo angažiranost in vpliv, ki ga je imel v raziskovalnih institucijah in v profesionalnih združenjih lahko uvrščamo med vrhunske družboslovce današnjega časa. Hkrati pa tudi med tiste, ki so na številne načine pomembno prispevali k uveljavljanju družbenih znanosti, še zlasti pa sociologije in politologije pri nas in v svetu.

Od njegovih novejših člankov po letu 1990 naj navedemo: »Comparing Countries: Lessons Learned«; »Multiple Group Loyalties and the Security of Political Communities«; »New Localisms and Old Identities in Global Political Economies«; »Democracy, Globalization, and Local Politics«; »Globalization and Local Democracy«, »Three Political Cultures of Europe: Interpretations, Evidence and Theories«; »Local Politics and the Comparative Study of Political Systems; Stories, Observations, Systems, Theories«, »Local Democracy in Russia, Central and Western Europe«; »The Developmental Logic of Globalization«; »Modernization, Democracy, and Conflict«, »and« »New and Old Regions in European and Global Political Economies«; »Global Democracy«; »Local Responses to the Globalizations of Our Era«; »Democracy, Numbers, and Theories«; and »The Dynamics of Local-Global Relations«; the »Consequences of Globalization on Local Democracy«: and »Innovation Driven Globalization: From Information to Research Societies«.

Henry Teune je bil izjemni poznavalec družbene kompleksnosti v

svetovnem merilu. Le-to je obvladoval s tem, da je nenehoma presegal tako znanstveno disciplinarne kot tudi geografske zamejitve. Hkrati pa je izražal spoštljiv odnos do različnosti med samimi raziskovalci in v svojem osebnem življenju, saj je tudi v svojem zakonu združeval zahodno in vzhodno kulturo (zapustil je ženo – Japonko). V njegovem raziskovanju pa lahko prepoznavamo širino, ki je vključevala smisel in zavzetost tako za konceptualno-teoretično in empirično delovanje, prav tako kot za organizacijsko prodornost v uresničevanju zastavljenih ciljev.

Tisti, ki smo imeli priložnost, da ga osebno spoznamo, smo v njem prepoznavali izrazito kooperativnega in znanstvenemu etosu privrženega družboslovca.

Zdravko Mlinar